

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב-ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
 בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
 בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר המתמחים בהקניה של כישורים טכניים הנדרשים בשוק העבודה.

II. בתי הספר המקצועיים מכוונים להשתלבות מיידית בשוק העבודה, ואילו בתי הספר העיוניים מכוונים למסלול

של השכלה גבוהה. _____

III. על פי הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, יש בתעשייה מחסור חמור בהנדסאים, ברתכים,

במסגרים ובבעלי מקצועות טכניים אחרים. _____

א. ציין ליד כל משפט את סוגו התחבירי: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

ב. בכל אחד מן המשפטים III-I –

• אם קבעת שהמשפט מורכב, תחם את הפסוקית / הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית את תפקידה התחבירי.

• אם קבעת שהמשפט הוא משפט איחוי (מחובר), סמן את מילת הקישור במשפט.

ג. במשפטים II-I יש מילים המסומנות בקו. ציין את התפקיד התחבירי שלהן.

משפט I: הם _____

משפט I: הקניה _____

משפט II: שוק _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

8. א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מנהלי בתי הספר המקצועיים טוענים כי הם יכולים לשנות את המצב.

II. לטענת אנשי מקצוע, אפשר לממש יכולות מסוימות רק בבתי הספר המקצועיים.

III. מטרת בתי הספר המקצועיים היא להכשיר תלמידים להשתלבות במקצועות הטכניים.

(1) באחד מן המשפטים III-I יש נשוא מורחב. העתק נשוא זה.

(2) בשני המשפטים האחרים יש פסוקית מצומצמת. בכל אחד ממשפטים אלה תחם את הפסוקית,

וציין מעליה את תפקידה התחבירי.

(3) לפניך משפט. קרא אותו, וענה על השאלה שאחרי.

פתיחת בתי ספר מקצועיים עולה בקנה אחד עם דרישות התעשיינים.

הסבר מהו ההבדל בין הנשוא המורחב במשפט זה ובין הנשוא המורחב שהעתקת בסעיף (1).

(4) במשפט II יש מבנה תחבירי למסירת דברים.

• מהי דרך מסירת הדברים במשפט זה?

• נסח מחדש את משפט II: השתמש בדרך אחרת למסירת דברים.

ב. לפניך משפט במבנה של משפט ייחוד.

טראומת ההסללה של המאה הקודמת — בגללה ההורים של היום מכוונים את ילדיהם לחינוך העיוני.

(1) מהו התפקיד התחבירי של חלק הייחוד במשפט זה?

(2) המור את משפט הייחוד במשפט במבנה אחר, שאינו משפט ייחוד.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

9. א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. כך משנים את התדמית הגרועה של החינוך המקצועי.

II. בקרב הציבור מאשימים את הממסד בהסללה של תלמידים מן הפריפריה.

III. בעתיד אמורים להיפתח בתי ספר מקצועיים ליד מפעלים.

(1) רק באחד משלושת המשפטים III-I הנושא **אינו** סתמי. הקף משפט זה.

(2) בחר באחד המשפטים שיש בהם נושא סתמי, וכתוב אותו מחדש: הוסף לו נושא מפורש.

(3) מהי התרומה הרטורית של משפטים בעלי נושא סתמי?

ב. לפניך שלושה משפטים בעלי חלקים כוללים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מנהל בית ספר יכול להוביל את תלמידיו לממש את יכולותיהם ואת כישוריהם המולדים.

II. פחחות, מכונאות, מסגרות, מזכירות ועיצוב אופנה נעשו מקצועות לכל דבר.

III. טוענים כי לבתי הספר המקצועיים יש פוטנציאל מדהים לצמצום פערים או ליצירתם.

(1) סמן את כל החלקים הכוללים במשפטים אלה, וכתוב מעליהם את התפקידים התחביריים שלהם.

(2) באיזה משפט הקשר הלוגי בין החלקים הכוללים יוצא דופן? _____

(3) ציין את הקשר הלוגי במשפט זה. _____

(4) קרא את שני המשפטים שלפניך, וכתוב את התפקיד התחבירי של המילים המודגשות בקו.

— דור ההורים של היום מונע מילדיו חינוך מקצועי, כפי שעשו לפניו.

— פחחות, מכונאות, מסגרות, מזכירות ועיצוב אופנה נעשו מקצועות לכל דבר.

עשו: _____

נעשו: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצבי־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

10. א. (1) לפניך שני קטעים קצרים, ובהם יש שיבושי לשון בתחום התחביר. קרא אותם, וענה על המטלה שאחריהם.
- I. תלמידי ומורי בית הספר הריאלי בחיפה מדווחים על הצלחת המגמה הטכנולוגית. משרד החינוך בוחן את הפרויקט, ובמידה והוא יצליח, יוקמו בתי ספר נוספים מסוג זה.
- II. התעשיינים מתלוננים ומנסים לשנות את המצב. הם סבורים שהיה צריך לחשוב על שילובם של מגמות מקצועיות חדשות בתעשייה כבר לפני עשרים שנה. אולם הם מבטיחים שגם בעתיד, שיפתחו בתי ספר מקצועיים חדשים, יוכלו תלמידיהם להשתלב בתעשייה.
- השלם את הטבלה שלפניך: העתק מן הקטעים שלושה שיבושים בתחום התחביר, **הסבר** כל שיבוש שהעתקת, וכתוב את הנוסח התקין שלו.

הנוסח התקין	ההסבר	השיבוש	
			1
			2
			3

- (2) לפניך משפט שיש בו שיבוש לשון. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.
- כנראה שייפתחו מגמות טכנולוגיות חדשות בקרוב.**
- נסח משפט זה בשתי צורות תקינות: משפט אחד במבנה של משפט מורכב ומשפט אחר במבנה של משפט פשוט.
-
- I.
- II.

- ב. לפניך משפט דר־משמעי. קרא אותו, וענה על שני הסעיפים שאחריו.
- סטף ורטהיימר ביקש ממשרד החינוך לפתוח מגמה טכנולוגית בבתי ספר נוספים.
- (1) סמן במשפט את המילים שיוצרות את הד־משמעות.
- (2) נסח שאלה שתבהיר מהי הד־משמעות במשפט.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב-ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281 + נספח

11. א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. בתי ספר מקצועיים הוקמו כדי להקנות לתלמידים כישורים טכניים הנדרשים בשוק העבודה.
- II. מומחים טוענים כי הקמת בתי ספר מקצועיים גורמת להסללה של קבוצות אוכלוסייה מסוימות.
- III. על אף תפיסת העולם השגויה של מתנגדי החינוך המקצועי הם ממשיכים להיאבק בחינוך זה.

(1) כתוב את סוג הקשר הלוגי בכל משפט ואת המילה המציינת קשר לוגי זה.

משפט I — סוג הקשר הלוגי _____; המילה המציינת את הקשר הלוגי _____

משפט II — סוג הקשר הלוגי _____; המילה המציינת את הקשר הלוגי _____

משפט III — סוג הקשר הלוגי _____; המילה המציינת את הקשר הלוגי _____

(2) המר את משפט III במשפט מסוג תחבירי אחר שישמור על הקשר הלוגי שבמשפט.

ב. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. הקמת בתי ספר מקצועיים עלולה לגרום להסללה של קבוצות אוכלוסייה מסוימות למקצועות כמו שרברבות וטבחות.

II. אם בתי הספר המקצועיים יקבלו אליהם ילדים רק משום שהם גרים באזורים מסוימים,

ובמיוחד באזורי מצוקה, הפערים בחברה יגדלו.

(1) במשפטים II-I יש תמורה. העתק את התמורה מכל משפט.

התמורה במשפט I: _____

התמורה במשפט II: _____

(2) העתק מכל משפט את המילה או הצירוף שהתמורה ממירה, וציין את תפקידם התחבירי.

המילה או הצירוף שהתמורה ממירה במשפט I: _____

התפקיד התחבירי: _____

המילה או הצירוף שהתמורה ממירה במשפט II: _____

התפקיד התחבירי: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
 בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
 בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

6. א. לפניך משפט שסומנו בו הנשואים.

המבוגרים הולכים ומאבדים את חשיבותם, מפני שמה שהם יכולים ללמוד את הצעירים כבר אגור ומתועד

במכונות החכמות.

- (1) ציין את הסוג התחבירי של המשפט: מורכב או איחוי (מחובר) _____
- אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר) – תחם את איבריו, וציין את הסוג התחבירי של כל איבר.
 - אם המשפט מורכב – תחם בו את הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה.
- (2) איזה מן הנשואים המסומנים במשפט יוצא דופן מבחינת סוגו? העתק אותו. _____
- ציין מהו סוג הנשוא היוצא דופן. _____
 - ציין מהו הסוג המשותף לשני הנשואים האחרים. _____

ב. לפניך משפט.

אף על פי שהזיכרון לטווח קצר מתרופף עם הגיל, השיגה קבוצת המבוגרים תוצאות טובות יותר במשחק הזיכרון.

המר את המשפט במשפט מסוג תחבירי אחר שישמור על הקשר הלוגי שבמשפט.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

7. א. לפניך ארבעה משפטים, ובהם מיילים מסומנות בקו.

- I. לפי החוקרים, בד בבד עם הקשיים הגופניים והנפשיים המתלווים להזדקנות, לגיל המבוגר יש גם יתרונות.
- II. למרבית הצער, איננו יכולים לפגוש את "העצמי העתידי" האמיתי שלנו.
- III. הקשבתי בעניין רב לדברי החוקרים שהרצו בכינוס.
- IV. מה שהתקיים בדורות הקודמים נכון, לכאורה, שבעתיים בימינו.

(1) • בשלושה מן המשפטים התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו הוא הסגר.

ציין את מספריהם. _____

- במשפט שנתר — ציין את התפקיד התחבירי של המילה/המילים המסומנות. _____
- בחר בשניים מן המשפטים שיש בהם הסגר. ציין את מספרי המשפטים, והסבר במה תורם השימוש בהסגר למשמעות של כל אחד מן המשפטים.

- (2) • איזה מן המשפטים IV-I יוצא דופן מבחינת סוגו התחבירי? ציין את מספרו. _____
- ציין את הסוג התחבירי המשותף לשאר המשפטים. _____

ב. לפניך משפט.

הביטקוין הוא מטבע דיגיטלי בין-לאומי, והוא אינו מנוהל על ידי ממשלה או בנק.

(1) המר את המשפט הנתון במשפט מורכב שיש בו פסוקית לוואי.

(2) המר את המשפט הנתון במשפט פשוט שיש בו תמורה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

8. א. לפניך קטע.

- 1 מדוע האינטליגנצייה החברתית והאינטליגנצייה הרגשית מתעצמות עם השנים?
- 2 הביולוגים סבורים שמדובר בהתפתחות נירו-ביולוגית. לעומתם הפסיכולוגים מאמינים כי מדובר בהתפתחות רגשית. מחקר בשדה הפסיכולוגיה הראה כי מבוגרים שולטים ביעילות רבה במנגנון
- 4 הבקרה הרגשית שלהם.
- 5 יכולת זו היא שעושה אותם לחכמים יותר.

- (1) • ציין מהי דרך מסירת הדברים בשורות 2-4 בקטע. _____
- מסירת הדברים בשורות 2-4 נעשית באמצעות שימוש בפסוקיות. _____
ציין את התפקיד התחבירי המשותף לפסוקיות אלה. _____
- (2) • ציין את התפקיד התחבירי של הפסוקית במשפט האחרון בקטע (שורה 5). _____
- הסבר את התרומה של השימוש בפסוקית זו למשפט. _____

ב. לפניך שני משפטים מורכבים.

- I. לאחר עיבוד הנתונים התברר כי קבוצת המבוגרים זכתה בציון הגבוה ביותר.
 - II. כדאי להקצות לאנשים מבוגרים תפקידי מפתח בתחום החברתי, כמו תפקידי ייעוץ וניהול משא ומתן.
- (1) תחם בכל משפט את הפסוקית. (אחת הפסוקיות היא פסוקית מצומצמת).
 - (2) ציין את התפקיד התחבירי המשותף לשתי הפסוקיות שתחתם. _____
 - (3) כתוב מחדש את המשפט בעל הפסוקית המצומצמת: הפוך את הפסוקית המצומצמת לפסוקית רגילה. _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

9. א. לפניך ארבעה משפטים IV-I, ובכל אחד מהם מודגשת וי"ו החיבור.

- I. המכונית גמאה כבישים רבים, והיא בטוחה פחות מאחותה החדשה.
- II. צעירים יכולים להיות מקובעים, ואדם בן חמישים יכול להיות מודרני ומעודכן.
- III. ניסיונם של זקני השבט היה מקור חסר תחליף של חוכמה וידע.
- IV. ותק פירושו שחיקה ועייפות.

(1) • ציין בין אילו חלקים במשפט מחברת וי"ו החיבור במשפטים I ו-II.

• בכל אחד מן המשפטים I ו-II המר את וי"ו החיבור במילת קישור אחרת שתבטא את הקשר הלוגי שבמשפט.

במשפט I _____

במשפט II _____

(2) • ציין את התפקיד התחבירי של החלקים שוי"ו החיבור מחברת ביניהם במשפטים III ו-IV.

במשפט III _____

במשפט IV _____

(3) • אחד המשפטים IV-I הוא משפט בעל חלק ייחוד. נסח אותו כמשפט רגיל, בלי חלק ייחוד.

ב. לפניך משפט דר-משמעי.

המיזם מיועד למבוגרים ולצעירים יצירתיים.

כתוב את שתי המשמעויות של המשפט.

משמעות I: _____

משמעות II: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

10. א. לפניך קטע על פי טקסט 2.

האם בימינו ימנו מנהל לבית הספר רק בשל הוותק שלו? האם ותיק הרופאים ימונה למנהל המחלקה? אולי נהגו כך בעבר. כיום דורשים התאמה לתפקידי ניהול.

במשפטים שבקטע לא מצוינים עושי הפעולה.

ציין שתי דרכים תחביריות שונות להעלמת עושה הפעולה שבאות לידי ביטוי בקטע, והבא לכל דרך דוגמה מן הקטע.

דרך אחת: _____ דוגמה מן הקטע: _____

דרך נוספת: _____ דוגמה מן הקטע: _____

ב. לפניך ארבעה משפטים IV-I, ובכל אחד מהם יש שיבוש בתחום התחביר.

I. מה עושים שמגיעים לגיל פרישה?

II. שנה שעברה נערך יריד תעסוקה למבוגרים בגני התערוכה בתל אביב.

III. ביריד התעסוקה נאמר למבקרים כי במידה והם ירצו לקבל סיוע בכתיבת קורות החיים, הם יוכלו לפנות

לנציג מהמיזם "דרוש ניסיון".

IV. ביריד אמרה הנציגה לאחד המבקרים: "כמובן שנשמור על קשר!"

בחר בשלושה מן המשפטים IV-I, והשלם את הטבלה שלפניך: ציין את מספרו של כל משפט שבחרת, העתק

את השיבוש מהמשפט, וכתוב את הנוסח התקן לכל שיבוש שהעתקת.

מספר המשפט	השיבוש במשפט	הנוסח התקין

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
 בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
 בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

I. הבחירה החופשית היא הכרעה מוסרית הבונה את האדם ואת אישיותו.

II. הדעת היא כוח בונה ופועל.

III. כשאדם עומד לפני הכרעה, הוא בוחר אם ההחלטה שלו היא מוסרית או בלתי מוסרית.

(1) המילה "בונה" והמילה "מוסרית" מוזכרות פעמיים במשפטים III-I.

בטבלה שלפניך השווה בין שתי המילים מבחינת התפקיד התחבירי ומבחינת חלקי הדיבור.

חלק הדיבור	התפקיד התחבירי	
		מוסרית (משפט I)
		מוסרית (משפט III)
		בונה (משפט I)
		בונה (משפט II)

(2) במשפטים III-I יש חלקים כוללים.

העתק את החלק הכולל היוצא דופן מבחינת הקשר הלוגי שבו.

מהו הקשר הלוגי היוצא דופן? _____

ב. לפניך שני צירופים. אחד מהם הוא דו־משמעי.

I. פענוח הנתון השגוי II. הקלדת הנתון השגוי

(1) **הקף את הצירוף הדו־משמעי.**

(2) הסבר במונחים לשוניים מה גורם לדו־משמעות בצירוף שהקפת, ומדוע בצירוף האחר אין דו־משמעות.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

6. א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. השאיפה המוסרית, יסודה בקולה הפנימי של הנשמה, השואפת אל מקורה. _____
 - II. אומנם בדרכי החוכמה מקטינים את המאמץ במלחמה נגד היצר, אך ודאי אין סיכוי להכנעתו בלי מאמץ כלל. _____
 - III. באמצעות חשיבה, הבנת המציאות וחוכמה האדם יכול להשתלט על הגדולות שבתאוותיו ועל החזקות שבמידותיו הרעות. _____
- (1) ציין את המספר של המשפט הפשוט. _____
 - (2) ליד כל אחד מן המשפטים III-I ציין אם יש בו חלקים כוללים, נושא סתמי או חלק ייחוד. _____
 - (3) מכל משפט העתק את המילה או המילים המעידות על המבנה שצינת בתת-סעיף א(2), וציין את תפקידן התחבירי. _____

- משפט I: המילה/המילים: _____
- התפקיד התחבירי: _____
- משפט II: המילה/המילים: _____
- התפקיד התחבירי: _____
- משפט III: המילה/המילים: _____
- התפקיד התחבירי: _____

ב. (1) לפניך משפט מורכב.

כשאדם מוותר כדי להימנע ממריבה הוא מוכיח שהוא מסוגל לפעול בניגוד להיגיון.

תחם את הפסוקית המצומצמת שבמשפט, וכתוב מעליה את תפקידה התחבירי.

(2) לפניך משפט נוסף.

מציאות זו מולידה באדם צרכים ויצרים, המניעים אותו בעוצמה לסיפוק מאוויו.

הסבר מדוע המילה "לסיפוק" אינה פותחת פסוקית מצומצמת.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

7. א. לפניך ארבעה משפטים. בכל אחד מהם יש שאלה. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מה הם יחסי הכוחות שבין נשמת האדם לבין גופו?

II. הכותב דן בשאלה אם אין עדיפות למחשב על פני האדם.

III. בזכות הדעת שבאדם הוא נחשב לנזר הבריאה, אולם האם החוכמה היא קנה מידה מוחלט לביטוי המיוחדות שבאדם?

IV. האדם למד בשכלו כיצד לגרום לבעלי חיים לציית לפקודותיו.

(1) בכל אחד מן המשפטים II-IV תחם את החלק שהוא שאלה.

(2) ציין את התפקיד התחבירי של כל אחד מן החלקים שתחמת.

במשפט II: _____

במשפט III: _____

במשפט IV: _____

(3) בסוף משפט שאלה מסמנים סימן שאלה. הסבר מדוע אין סימן שאלה בסוף המשפטים II ו- IV.

(4) במשפטים מודגשות בקו שלוש מילים.

העתק את המילה היוצאת דופן מבחינת התפקיד התחבירי שלה.

המילה: _____ התפקיד התחבירי: _____

ב. לפניך משפט מורכב שיש בו חלק ייחוד.

כל תאווה האדם ורצונותיו מקורם בכוח החיים שבגוף, הקרוי הנפש הבהמית.

סמן את הנשואים במשפט, ותחם את הפסוקית שבו.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

8. א. (1) לפניך ארבעה משפטים. ציין ליד כל משפט את הקשר הלוגי שבו: השוואה/עימות או ויתור/ניגוד.

I. אף על פי שהאדם נאלץ לספק לעצמו בעמל את צרכיו החומריים, הנפשיים והחברתיים, הוא נעלה

על בעלי החיים בזכות הנשמה האלוקית שבו.

II. אומנם המחשב משתמש בכלי 'שכלו' ביעילות רבה יותר מן האדם, עם זאת האדם עליון

על המחשב.

III. בניגוד לבהמה, שבה קיים רק יצר הגוף, באדם יש חיבור מפליא של גוף עם נשמה.

IV. היצרים מכוונים את התנהגות האדם לסיפוק צרכיו הגופניים, ואילו השאיפות המוסריות

מושכות את האדם להתנהגות על פי ערכים.

(2) לפניך משפט נוסף.

האדם אינו מוצא את סיפוקו אלא ברוב עמל ויגע.

האם הקשר הלוגי במשפט זה דומה לאחד הקשרים הלוגיים שבתת-סעיף א(1)? נמק.

ב. לפניך קטע שיש בו שיבושים בתחום התחביר. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

חֹשִׁים מְפוֹתִים אֶצֶל בְּעֵלֵי חַיִּים

לנשר ראייה חדה פי כמה מן האדם. גם שהוא עף הוא מזהה ומבחין בפגרים אפילו ממרחק של כמה קילומטרים. הכלב ניחן בחוש ריח רגיש, והאדם נעזר בו בכדי לאתר נעדרים. העטלף פעיל בלילה והוא מוצא את דרכו בחשכה בזכות חוש השמיעה המפותח שלו. הקב"ה חנן את בעלי החיים בחושים חדים ורגישים, עם זאת כמובן שהאדם הוא ברייה נעלה מהן.

(1) השלם את הטבלה שלפניך: העתק מן הקטע שלושה שיבושים בתחום התחביר, וכתוב את הנוסח התקין לכל שיבוש.

הנוסח התקין	השיבוש	
		1
		2
		3

(2) בחר באחד מן השיבושים שציינת, והסבר במונחים תחביריים מהו השיבוש.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281 + נספח

9. א. לפניך שלושה משפטים ובכל אחד מהם יש תמורה. קרא אותם וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. אף אם כוחה הפיזי של הבהמה רב, יש לנו יתרון על פניה, הדעת.

II. הבורא חנן לאדם דעת, יכולת ההבחנה, יצרו בצלמו, וחננו בהשגה שכלית פלאית.

III. צרכיו החומריים של האדם — מזון, לבוש ובית — מושגים בעמל רב.

(1) סמן את התמורה בכל משפט.

(2) העתק מכל משפט את המילה או הצירוף שהתמורה ממירה, וציין את התפקיד התחבירי של המילה או הצירוף שהעתקת.

משפט I : המילה/הצירוף: _____ התפקיד התחבירי: _____

משפט II : המילה/הצירוף: _____ התפקיד התחבירי: _____

משפט III : המילה/הצירוף: _____ התפקיד התחבירי: _____

ב. לפניך קטע ובו חלקים מודגשים.

האדם הוא גולת הכותרת של הבריאה. יש באדם שילוב של גוף ורוח. הגוף הוא עפר מן האדמה, אך יש בו גם מנשמת רוח האלוקים.

המר את הקטע במשפט אחד שבו כל החלקים המודגשים יהיו תמורות.

ג. לפניך משפט מורכב.

לו הייתה מלחמת כוחות בין האדם לפיל ודאי שלא היה לאדם כל סיכוי לנצח.

תחם את הפסוקית / הפסוקיות במשפט, וכתוב את התפקיד התחבירי שלה / שלהן.

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר או בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

6. א. לפניך שלושה משפטים מורכבים III-I.

בכל אחד מן המשפטים III-I תחם את הפסוקית, וציין מעליה את תפקידה התחבירי במשפט.

I. יקותיאלי קיווה כי בצד הספורט תשמש המכבייה גם במה ליהודי העולם לקיום תחרויות

בתחומי האומנות: שירה, ציור, פיסול וכדומה.

II. השאלה היא אם מבחינה לאומית יש ערך לקיומם של משחקי המכבייה.

III. נראה כי במשך השנים איבדו המכביות את כוח המשיכה שלהן.

ב. לפניך שני משפטים II-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. בשנים האחרונות הולכת ופוחתת החשיבות הלאומית של המכבייה.

II. המכבייה הראשונה תרמה להרמת המורל בקרב יושבי הארץ, והיא אף הרימה את קרנה של התנועה

הציונית בקרב יהדות התפוצות.

(1) בכל אחד מן המשפטים II-I הקף את כל הנשואים.

(2) רק אחד מן הנשואים שהקפת במשפטים אלה אינו נשוא מורחב.

העתק אותו. _____

7. א. לפניך משפט. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

המכבייה השלישית הייתה אמורה להיערך בשנת 1938, אולם מאורעות הדמים בארץ, הזעזועים הגדולים באירופה, השואה של העם היהודי ומלחמת העצמאות — כל אלה גרמו לדחיית המכבייה, והיא נערכה רק בשנת 1950.

- (1) ציין את סוגו התחבירי של המשפט. _____
- (2) במשפט יש חלק כולל. ציין מהו תפקידו התחבירי. _____
- (3) מה תפקידו התחבירי של הצירוף "כל אלה" במשפט, ומדוע בחר הכותב להוסיף צירוף זה למשפט?

(4) במשפט זה נ"ו החיבור מופיעה פעמיים:

ומלחמת העצמאות.

והיא

ציין בין אילו חלקים במשפט היא מחברת בכל פעם.

ב. לפניך שני משפטים II-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. בשנות השלושים והארבעים של המאה העשרים התמודד העם היהודי עם איום חיצוני — אנטישמיות

חריפה וקיצונית.

II. המכבייה השביעית שנערכה בשנת 1965 זכורה בזכות השתתפותו של מרק ספיץ, שחיין אמריקני בן 15,

שהגיע למכבייה עם נבחרת יהודי ארצות הברית ולימים נעשה למהיר שחיני העולם.

(1) בכל אחד מן המשפטים II-I יש תמורה. הקף אותה.

(2) העתק מכל אחד מן המשפטים II-I את המילה או את הצירוף שהתמורה ממירה, וציין את תפקידם התחבירי במשפט.

משפט I: _____ התפקיד התחבירי: _____

משפט II: _____ התפקיד התחבירי: _____

8. א. לפניך שלושה משפטים III-I, ובהם חלקים כוללים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. הספורטאים היהודים אינם רק נציגי מולדותיהם, אלא גם נציגי העם היהודי.

II. הספורטאים אינם משתתפים באליפות אסיה, אלא באליפות אירופה.

III. בימינו המכבייה היא אירוע שאין לו כל הצדקה לאומית או ספורטיבית.

(1) בכל אחד מן המשפטים III-I סמן את החלק הכולל.

(2) ציין את תפקידו התחבירי של כל חלק כולל שסימנת.

התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט I: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט II: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט III: _____

(3) ציין את הקשר הלוגי בכל אחד מן החלקים הכוללים.

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט I: _____

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט II: _____

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט III: _____

ב. לפניך ציטוט מדבריה של ספורטאית.

"בתחום הספורט אתה נמדד על פי מעשיך ולא על פי מי שאתה". (אלתה גיבסון, שחקנית טניס)

(1) ציין מהו הקשר הלוגי במשפט זה. _____

(2) בחר מבין מילות הקישור שלפניך מילת קישור אחת מתאימה, וכתוב את המשפט מחדש באמצעותה.

שמור על משמעותו המקורית של המשפט.

או, אלא, אם, ואילו

9. א. בראש כל אחד מן הסעיפים (1)-(3) שלפניך יש משפט דר־משמעי מודגש.

בכל סעיף ענה על השאלה או השאלות שאחרי המשפט.

(1) בני הזוג התאהבו במכבייה.

- הקף את המילה היוצרת את הדר־משמעות במשפט.
- אפשר לנתח את המילה היוצרת דר־משמעות במשפט בשני תפקידים תחביריים שונים. ציין את שני התפקידים התחביריים.

תפקיד תחבירי: _____

תפקיד תחבירי: _____

(2) דנה ביקשה מדניאלה את הכרטיס שלה למופע הפתיחה של המכבייה.

כתוב את שתי המשמעויות השונות העולות ממשפט זה.

משמעות I: _____

משמעות II: _____

(3) אם הספורטאית, שהתרגשה מאוד מן ההישג בתחרות, הודתה למאמן.

לפניך שלוש שאלות. הקף רק את השאלה שהתשובה עליה אינה דר־משמעית על פי המשפט.

מי הודתה? מי התרגשה? למי היא הודתה?

ב. לפניך משפט מורכב, ובו פסוקית מצומצמת.

רבים ראו במכבייה תשובה על הניסיונות להשפיל את העם היהודי.

(1) תחם את הפסוקית המצומצמת במשפט.

(2) ציין את התפקיד התחבירי של הפסוקית המצומצמת. _____

(3) ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפט. _____

(4) • המר את המשפט במשפט פשוט (בלי פסוקית מצומצמת). _____

• במשפט הפשוט שכתבת, ציין מהו התפקיד התחבירי החדש של המילים המסומנות בקו במשפט

הנתון. _____

10. לפניך קטע ממאמר שכתבה תלמידה בבחינת הבגרות. בקטע יש שיבושים אחדים בתחום התחביר.

בימינו קיימות תופעות שליליות הקשורות בהתנהגותם של בני נוער והנגרמים מחוסר פעילות חברתית והיעדר מסגרת חברתית אמיתית.

נשאלת השאלה עד כמה תנועת הנוער יכולה לצמצם משמעותית תופעות שליליות מעין אלה? האם היום, שאנו מוקפים באמצעים טכנולוגיים מגוונים, יש מקום לתנועות הנוער של פעם? האם הם רלוונטיות לימינו? פעם החשיפה לאלימות ואלכוהול אינה הייתה רחבה כפי שהיא היום. התפשטות התופעה שבה בני נוער מתבגרים מהר מדי ומושפעים מתרבות רעה גורמים לנו לחשוב מה ניתן לעשות בכדי למגר את התופעה.

לדעתי, תנועת הנוער היא מסגרת חברתית אשר יכולה לתמוך ולעזור לבני נוער.

א. השלם את הטבלה שלפניך: **העתק** מן הקטע שלושה שיבושים בתחום התחביר, ו**כתוב** את הנוסח התקין לכל שיבוש.

השיבוש	הנוסח התקין
1	
2	
3	

ב. בחר באחד השיבושים שציינת, והסבר במונחים תחביריים מהו השיבוש.

ג. לפניך רשימת מילות תנאי נפוצות, אך שתיים מהן אינן תקינות:

אם, באם, במידה ו, אילו, אילולא, לו

(1) הקף את שתי מילות התנאי שאינן תקינות.

(2) במשפטים שלפניך שבץ מילת תנאי מתאימה מבין מילות התנאי התקינות שברשימה.

I. _____ היית מתאמן יותר, היית יכול לנצח במשחה הגמר.

II. _____ תתאמן יותר, יש סיכוי שתוכל להשתתף במכבייה הבאה.

III. _____ קנינו כרטיסים מראש, לא היינו יכולים להשתתף בטקס הפתיחה.

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **א** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. לפניך ארבעה משפטי שאלה I-IV. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. היכן מבליים הצעירים והצעירות של היום בשעות הפנאי שלהם?

II. ממה חוששים מעסיקים המתנגדים להעסקת צעירי דור ה-Y?

III. איפה האידאולוגיה של בני דור ה-Y?

IV. איזה רושם מותירים צעירי דור ה-Y על חברתנו?

א. בכל אחד מן המשפטים ציין מעל מילת השאלה את תפקידה התחבירי.

ב. (1) אחד ממשפטי השאלה הוא משפט מורכב. הקף את מספרו.

(2) תחם את הפסוקית במשפט שהקפת, וציין את תפקידה התחבירי.

ג. כתוב את משפט II במבנה של משפט ייחוד: הפוך את הלואי שבו לחלק ייחוד.

ד. לפניך משפט שאלה, ואליו מצורפת תשובה. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

האם דור ה-Y יוכל לשנות את השיטה ולהוביל מהפכה חברתית? ספק.

(1) כתוב את השאלה והתשובה במשפט חיווי אחד מורכב.

(2) תחם את הפסוקית במשפט שכתבת.

(3) מהו היתרון של הניסוח המקורי מבחינה רטורית?

לא תכתוב בזה לא לכתוב באזור זה

8. א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. עובדים צעירים רבים יכלו לדרוש ממעסיקיהם תנאים טובים יותר, אילו התמחו בתחום מסוים.

II. הצעירים מנצלים מגוון רחב של תוכנות בטלפון הנייד, ואילו הוריהם והורי הוריהם מסתפקים לרוב

בשיחות טלפון בלבד.

III. דור ה־Y אינו דור של מפונקים, כי אם של חרוצים.

(1) ציין בקו שליד כל משפט את הסוג התחבירי שלו: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

• אם המשפט מורכב, תחם בו את הפסוקית, וציין את תפקידה התחבירי.

• אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר), הקף את מילת החיבור.

(2) בשניים מן המשפטים יש חלק כולל.

העתק מכל משפט את החלק הכולל, וציין את תפקידו התחבירי.

החלק הכולל: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל: _____

החלק הכולל: _____

התפקיד התחבירי של החלק הכולל: _____

(3) כתוב מחדש את משפט I: המר את מילת הקישור "אילו" במילה "אם".

(4) כתוב מחדש את משפט III בלי המבנה "אין ... כי אם...", ושמור על משמעותו המקורית של המשפט (השתמש במילה "ולא").

ב. לפניך משפט.

אנחנו מכשירים את הילדים שלנו לשוק העבודה העתידי, ואין לנו מושג מה יהיה אז.

המר את וי"ו החיבור שבין שני חלקי המשפט במילת קישור אחרת (מילת חיבור או מילת שעבוד)

שתבטא את הקשר הלוגי שבין שני חלקי המשפט.

מילת הקישור: _____

9. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם שם פועל. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. הצורך של הצעירים לספק לעצמם מידע כל הזמן גורם למחסור קבוע במנוחה.

II. כאשר אפשר לשוחח עם קבוצה גדולה של שותפי רשת, השיחה פנים אל פנים נעשית משעממת.

III. הצעירים בימינו מסוגלים לראות את העולם רק בכלים דיגיטליים כמו מצלמה, רשתות חברתיות

ויישמונים בטלפון.

א. (1) בשניים מן המשפטים שם הפועל פותח פסוקית מצומצמת.

בכל אחד ממשפטים אלה תחם את הפסוקית המצומצמת, וציין את תפקידה התחבירי.

(2) קבע את תפקיד שם הפועל במשפט שבו אין פסוקית מצומצמת. _____

ב. לפניך ארבעה תפקידים תחביריים. רק לשלושה מהם יש דוגמה במשפטים III-I שבראש השאלה.

העתק מן המשפטים דוגמה אחת לכל אחד משלושת התפקידים התחביריים.

אוגד _____

תמורה כוללת _____

הסגר _____

מושא _____

ג. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

— הורי דור ה-Y מצאו דרכים להתמודד עם קשיי הטכנולוגיה הדיגיטלית.

— דפוסי ההתנהגות של בני דור ה-Y מצאו חן בעיני כותבת המאמר.

(1) הקף את הנשוא בכל אחד משני המשפטים.

(2) שני הנשואים שונים זה מזה.

הסבר במה.

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

.N .10

לפניך ארבעה משפטים מורכבים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מי שנולד בשנות השמונים של המאה העשרים, נמנה עם דור ה-Y.

II. מה שדור ההורים שלנו התנצל עליו, בני דור ה-Y אומרים בקול רם.

III. התברר שבני דור ה-Y עובדים שעות רבות בשבוע.

IV. ממחקר עולה שבני דור ה-Y יכולים לשפר את מיומנויותיהם המקצועיות.

(1) איזה משפט יוצא דופן מבחינת התפקיד התחבירי של הפסוקית שבו? **הקף** את מספרו.

(2) כתוב את התפקיד התחבירי של הפסוקית במשפט היוצא דופן. _____

(3) מהו התפקיד התחבירי המשותף לפסוקים בשלושת המשפטים האחרים? _____

ב.

לפניך קטע מעובד מכתבה שהתפרסמה ב"אקונומיסט" ב-31/3/2016. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

(1) לפי אריק פיש, מחבר הספר "בני דור המילניום של סין", בני דור זה נאחזים בכל הזדמנות שנקרית להם

בחיים. (2) רבים סבורים שדור זה נתון במשבר, ואילו אחרים סבורים שצעירי דור זה ייטיבו להסתגל

לאתגרים הצפויים להם בעולם משתנה. (3) "כשבני דור המילניום ישלטו בעולם, החברה תתנהל טוב יותר",

טוען עיתונאי צעיר ממלזיה. (4) עוד הוא הוסיף שכשבני דור המילניום ישלטו בעולם, הוא גם יהיה ירוק

יותר.

(1) בקטע יש שלוש דרכי מסירה. ציין את דרך המסירה בכל אחד מן המשפטים.

משפט 1:

משפט 2:

משפט 3:

משפט 4:

(2) ציין את מספר המשפט שדרך המסירה בו היא המדויקת ביותר. _____

(3) נמק את קביעתך.

(4) בחר באחד המשפטים, וכתוב אותו בדרך מסירה השונה מן הדרך שבה הוא כתוב.

11. א. לפניך חמישה משפטים, ובהם שיבושי לשון בתחום התחביר. קרא אותם, והשלם את הטבלה שאחריהם.

- I. דור ה־Y מתחיל להשתלב בדרגי ובתפקידי ניהול.
 - II. השתתפותם של בני דור ה־Y ברשתות החברתיות הן תופעה נפוצה.
 - III. חברויות שמקורם ברשתות חברתיות נעשו שכיחות.
 - IV. ניסיונותיהם של הורי דור ה־Y לפקח ולהגביל את הפעילות המקוונת של ילדיהם עולים בתוהו.
 - V. בני דור ה־Y יוכלו לחולל שינוי רק במידה ויתפסו עמדות מפתח בשלטון.
- השלם את הטבלה שלפניך: **העתק** מן הקטע שלושה שיבושים בתחום התחביר. לכל שיבוש שהעתקת **הסבר** מהו השיבוש, ו**כתוב** את הנוסח התקין שלו.

השיבוש	הסבר	הנוסח התקין
1		
2		
3		

ב. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

— מינוי המנהל עורר מחאה.

— החלטת המנהלת עוררה מחאה.

(1) הקף את המשפט שיש בו דו־משמעות.

(2) נסח את המשפט הדו־משמעי בשני משפטים שכל אחד מהם יבטא משמעות אחת.

משפט 1:

משפט 2:

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. א. (1) לפניך שני משפטים. קרא אותם, וכתוב ליד כל משפט את הסוג התחבירי שלו: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

I. אמנם האדם אינו נזקק תמיד לכל הבקשות שבנוסח הקבוע, אולם בקשות אלה מחנכות אותו להתפלל

על הכול ולא לחשוב רק על עצמו. _____

II. גם אם יתפלל אדם מדי פעם תפילה שאין בה רגשת הלב, המאמץ הקבוע להתפלל את אותו התפילות

בכוונה יוליד תפילות של אמת. _____

(2) ציין את הקשר הלוגי המשותף לשני המשפטים. _____

(3) הקשר הלוגי הזה מאפיין מאמרי טיעון.

בכל אחד מן המשפטים I, II סמן את חלק המשפט המבטא את עמדת הכותב.

(4) את עמדת הכותב שבמשפט II הִמָּר במשפט שהקשר הלוגי שבו הוא תנאי.

ב. לפניך שני משפטים מורכבים שיש בהם אותו קשר לוגי. קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. אילו היינו מחכים שכל יהודי יחוש צורך בגאולת עם ישראל במהרה, לא היינו שומעים רבים

המבקשים גאולה.

II. אם יעניק האדם לתפילה את הכבוד הראוי לה, היא תהיה כוח מרענן ומרכזי בחייו.

(1) ציין את הקשר הלוגי המשותף לשני המשפטים. _____

העתק מכל משפט את מילת השעבוד המבטאת את הקשר הלוגי.

משפט I: _____ משפט II: _____

(2) ציין את ההבדל בשימוש בין שתי מילות השעבוד, וכתוב כיצד ההבדל הזה בא לידי ביטוי בפעלים

שבמשפטים.

8. א.

לפניך שלושה משפטים ובהם דרכי מסירה שונות.
קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. חז"ל שאמרו: "אל תעש תפילתך קבע" הם שיצקו דפוסים קבועים לתפילה.

II. נאמר במסכת ברכות: "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש".

III. לדברי המגיד מאוסטרהא, כאשר האדם חושב שהוא מסוגל להניע דברים בעצמו,

הקב"ה כביכול אומר לו: "...נראה לאן תגיע".

(1) ציין את מספרו של המשפט שיש בו יותר מדרך מסירה אחת, וכתוב מה הן דרכי המסירה שבו.

(2) בכל אחד מן המשפטים האחרים תחם את הדברים הנמסרים, וציין מעל כל חלק שתחמת את התפקיד התחבירי שלו.

ב. לפניך משפט מורכב. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

אם נדע מה תכלית התפילה, ניטיב להבין מדוע קבעו חז"ל את סדרי התפילה כפי שהם מופיעים בסידור שלפנינו.

(1) העתק את מילות השאלה במשפט, וקבע את תפקידן התחבירי.

(2) כל אחת ממילות השאלה שהעתקת פותחת פסוקית.

העתק את הפסוקיות וקבע את תפקידן התחבירי.

(3) מהו תפקידו התחבירי של שם הפועל במשפט?

ג. לפניך משפט.

כאשר הרמב"ם מגדיר מהי כוונת התפילה אין הוא מזכיר כלל את הבנת המילים, אלא אך ורק

את העמידה לפני ה'.

המור את המשפט במשפט שמני פשוט בעל חלק כולל המבטא את דעתו של הרמב"ם בשאלה מהי כוונת התפילה.

9. א.

לפניך שלושה משפטים המנוסחים בדרכי הדגשה שונות. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. תפילה ספונטנית שפורצת מלבן של אדם בעת שגואים בו רגשותיו – רב ערכה.

II. שאיפתו הטבעית של האדם לרווחה רוחנית וגשמית היא היוצרת בו את הרצון לפנות בתפילה לבורא.

III. אין התפילה אלא שיחה שהאדם מנהל עם הבורא.

(1) העתק את מספרי המשפטים, וליד כל אחד מהם כתוב באיזו דרך תחבירית מובעת ההדגשה במשפט.

(2) העתק מן המשפטים שתי פסוקיות שיש להן אותו תפקיד תחבירי, וכתוב מהו התפקיד התחבירי

המשותף.

(3) ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפטים.

תפילה _____ שיחה _____

(4) במשפט II יש פסוקית מצומצמת.

- תחם את הפסוקית המצומצמת, וכתוב מעליה את תפקידה התחבירי.
- כתוב את המשפט מחדש, והקמר את הפסוקית המצומצמת בפסוקית רגילה (את נושא הפסוקית כתוב על פי ההקשר).

- הסבר מהו היתרון בשימוש בפסוקית מצומצמת במשפט זה.

ב. לפניך משפט שיש בו דו־משמעות.

ביקשתי מהגבאי לעבור לפני התיבה.

(1) הסבר מהי הסיבה לדו־משמעות במשפט. בתשובתך השתמש במונחים לשוניים.

(2) כתוב שני משפטים שכל אחד מהם יבטא משמעות אחת של המשפט.

/המשך בעמוד 13/

10. א.

לפניך ארבעה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. בתפילה נדרשת כוונה, דהיינו התרכזות בדיבור אל ה'.
- II. כל המתפללים היו שקועים בתפילה, חוץ מזקן אחד שדיבר עם מישהו.
- III. כשאדם אומר בכוונה "ברך עלינו את השנה הזאת", הוא מודיע בזה שכל מאמצי הפרנסה הם השתדלות בלבד.

IV. התפילה בכל עת, ובייחוד בעת צרה, מחזקת את האמונה של המתפלל בבורא עולם.

- העתק מן המשפטים רק את הצירופים שתפקידם התחבירי הוא תמורה.
- ליד כל תמורה שהעתקת ציין את הסוג שלה (הסבר, צמצום, פירוט).

ב.

לפניך ארבעה משפטים מורכבים ובהם מילת השעבוד "כי". קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. התפילה שלוש פעמים ביום מקבעת בלב האדם את ההכרה כי אין עוד מלבדו.
- II. מתפילותיהם של גדולי ישראל אנו לומדים כי התפילה לא נועדה רק לשיפור רמת החיים.
- III. ממראה פניו ניכר כי תפילתו באה מעומק הלב.
- IV. אנו פונים לקב"ה בבקשות למילוי צרכינו כי רק הוא יכול לספק אותם.

- (1) ליד כל משפט ציין את התפקיד התחבירי של הפסוקית שבו.
- (2) נמק במונחים תחביריים את קביעתך בנוגע לתפקיד התחבירי של הפסוקית במשפט I.

(3) הַמֵּר את משפט IV במשפט איחוי (מחובר). שמור על הקשר הלוגי.

ג.

לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. בשבת וביום טוב אין אומרים מזמור לתודה.
 - II. גדולה תפילה יותר ממעשים טובים.
 - III. מי שאכל במקום אחד צריך לברך לפני שיעבור למקום אחר.
- (1) העתק את מספרי המשפטים שבהם מובעת סתמיות, וציין בכל אחד מהם באיזו דרך מובעת הסתמיות במשפט.

(2) מהי המטרה של השימוש בסתמיות במשפטים אלה?

11. א.

לפניך חמישה משפטים. באחדים מהם יש בעיית תקינות.

קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. תפילתנו תעלה מדרגה ככל שמהות ומטרת התפילה יהיו ברורות לנו יותר.

II. היכולת לבקש עזרה משמים באופן ישיר בכל עניין שאנו זקוקים לו הוא אוצר שנתן לנו הקב"ה.

III. עיקר התפילה מורכב מפרקי תהילים שהם תפילות של נעים זמירות ישראל.

IV. הקב"ה מאזין ומקבל כל תפילה, גם את תפילות הרחוקים ממנו.

V. לפני התפילה אדם צריך להירגע וליישב את דעתו כדי למנוע מטרדותיו להציף אותו.

(1) השלם את הטבלה שלפניך: ציין את המספרים של המשפטים שיש בהם בעיית תקינות, העתק את החלק

שאינו תקין מבחינה תחבירית, וכתוב את הנוסח התקין של החלק שהעתקת.

מספר המשפט	החלק שאינו תקין	הנוסח התקין

(2) בחר באחד מן החלקים שאינם תקינים, והסבר במונחים תחביריים את בעיית התקינות שבו.

ב.

לפניך משפט נוסף שיש בו בעיית תקינות.

כמובן שללא נוסח קבוע בתפילה היינו מתקשים להתרכז בה.

(1) העתק את החלק שאינו תקין במשפט.

(2) • כתוב את המשפט בצורה מתוקנת בשני אופנים שונים.

• ליד כל אחד מן המשפטים שניסחת כתוב את הסוג התחבירי שלו.

ג. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. ללא ספק, מטרת התפילה אינה רק סיפוק צרכינו אלא גם חיזוק האמונה בבורא.

II.

כדי שתפילתנו לא תהיה מלמול מילים ריקות, כדאי שנדע מהי הכוונה היסודית ביותר בתפילה.

- (1) במשפט I יש חלק כולל. סמן אותו, וכתוב מעליו את תפקידו התחבירי.
- (2) במשפט II נתחמו הפסוקיות. ציין מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה.
- (3) במשפטים מסומנות בקו מילים המרמזות על עמדה של הכותב.
 - ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו.
 - ציין מהי מטרתו של הכותב בשימוש בכל אחת מן המילים.

ללא ספק

כדאי

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. **א.** לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וציין לאחר כל משפט את **סוגו התחבירי**: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

I. למרות זיקתן של רוב תנועות הנוער למסגרות המפלגתיות של המבוגרים הן שמרו על מעמדן העצמאי.

II. אמנם הם מייצגים תנועות בעלות אופי שונה ואידאולוגיה שונה, אבל יש ביניהם שיתוף והבנה.

III. אף כי הפיכתה של השפה העברית לשפת ההוראה והדיבור היא פרי המאבק המוצלח של הסתדרות

המורים, הרי היה לבני הנוער חלק נכבד בהצלחה הזאת.

ב. ציין את הקושר הלוגי המשותף לכל המשפטים.

ג. המר את משפט **II** במשפט מסוג תחבירי אחר שישמור על הקושר הלוגי שבמשפט.

ד. בכל אחד מן המשפטים **III-I** סמן את החלק שבו מובאת הטענה של הכותב.

ה. ציין את התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות בקו במשפטים.

במשפט **I**: הן _____

במשפט **II**: הם _____

במשפט **III**: היא _____ הזאת _____

8. א. לפניך שני משפטים מורכבים, ובכל אחד מהם מילת הקישור "אם" פותחת פסוקית.

I. אם ישאלו את החניכים מה הם הערכים החשובים ביותר בתנועה שהם חברים בה, מה הם יגידו?

II. נטע סיוזל: "בעיניי, המדד להצלחה הוא השאלה אם אנחנו מצליחים לגדל אנשים שמגלים

מעורבות חברתית".

(1) במשפט I, תחם את כל הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית שתחמת את תפקידה התחבירי במשפט.

(2) במשפט I, המור את מילת הקישור "אם" במילת הקישור "לו", ושנה את המשפט בהתאם.

(3) במשפט II, תחם רק את הפסוקית הפותחת במילת הקישור "אם", וציין מעליה את תפקידה התחבירי

במשפט.

(4) משפט II מוסר בדיבור ישיר את דבריה של נטע סיוזל.

כתוב את המשפט מחדש כך שימסור את דבריה של נטע סיוזל במשפט מורכב בעל פסוקית מושא

בדיבור עקיף.

ב. לפניך שני משפטים, ובהם שמות פועל.

I. בשנות השמונים התעורר הצורך להחליט מה יהיו היעדים החדשים.

II. בשנות התשעים החלו תנועות הנוער להתגבר על המשבר.

(1) הקף את מספרו של המשפט שבו שם הפועל פותח פסוקית מצומצמת, וציין את תפקידה התחבירי

של הפסוקית המצומצמת במשפט. _____

(2) ציין את התפקיד התחבירי של שם הפועל במשפט האחר. _____

9. א.

לפניך משפט המנוסח במבנה "לא/אין... אלא..."

אנחנו תובעים מן החניכים לא רק חשיבה, אלא גם עשייה.

בניסיון לקצר משפט זה רצה עורך הטקסט לכתוב אותו כך:

אנחנו תובעים מן החניכים חשיבה ועשייה.

הסבר לעורך הטקסט את היתרון שיש לנוסח המקורי של המשפט על פני הנוסח המקוצר.

ב.

לפניך משפט נוסף המנוסח במבנה "לא/אין... אלא..."

אין מדובר בארגון שתפקידו להעסיק את הילדים בשעות הפנאי, אלא במסגרת שמחנכת להגשמת ערכים.

איזה מן המשפטים שלפניך משתמע ממשפט זה? הקף אותו.

- אין מדובר במסגרת שמחנכת להגשמת ערכים.
- מדובר בארגון שתפקידו להעסיק את הילדים בשעות הפנאי.
- מדובר בארגון שתפקידו להעסיק את הילדים בשעות הפנאי ולחנך להגשמת ערכים.
- מדובר במסגרת שמחנכת להגשמת ערכים.

ג.

לפניך שני משפטים שיש בהם חלקים כוללים.

I. זכרו כי החברה הארץ-ישראלית הייתה חברה שבה כמעט כל ילד היה עולה חדש או בן לעולים חדשים.

II. חינוך לערכים מתבטא במעשים, ולא במילים בלבד.

(1) ציין את הקשר הלוגי בין המילים בכל חלק כולל.

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט I: _____

הקשר הלוגי בחלק הכולל במשפט II: _____

(2) ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפטים.

במשפט I: עולה חדש _____

במשפט II: לערכים _____

(3) כתוב את משפט II במבנה "לא/אין... אלא...". שמור על משמעות המשפט המקורי.

10. א.

תנועות נוער רבות ניסחו דיברות שמבטאים את ערכיהם.

לפניך כמה מן הדיברות של תנועת "הצופים".

I. הצופה דִּבְרוּ אמת. _____

II. הצופה איש משמעת. _____

III. הצופה מגן על החי ועל הצומח. _____

IV. הצופה אינו נופל ברוחו, ובצר לו הוא מצטחק. _____

(1) • ציין לאחר כל אחד מן המשפטים I-IV, המשמשים דיברות, את הסוג התחבירי של המשפט:

פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

• אם יש במשפט חלקים כוללים – ציין זאת.

(2) אחד הדיברות מנוסח במבנה של משפט בעל חלק ייחוד.

• ציין את מספרו. _____

• העתק מן המשפט את חלק הייחוד. _____

• ציין את תפקידו התחבירי של חלק הייחוד במשפט.

• כתוב את המשפט במבנה רגיל (בלי חלק ייחוד).

• מה היתרון בניסוח הדיבר במבנה של משפט ייחוד על פני ניסוחו במבנה הרגיל?

لا تكتب في هذه المنطقة

لا לכתוב באזור זה

ב. בסיומו של טקסט 2 מוזכרות מילות השיר "שירה, הנוער, שיר עתידנו" שכתב שמואל בס. לפניך שתי השורות הראשונות של השיר.

שירה, הנוער, שיר עתידנו:

שיר התחדשות, בניין ועלייה.

- (1) • המילה "שירה", הפותחת את השיר, היא צורת צינוי (מוארך).

מהו תפקידה התחבירי של המילה "שירה" הפותחת את השיר? _____

- מהו תפקידה התחבירי של המילה "הנוער" המסומנת בקו? _____

- (2) שתי השורות הראשונות של השיר רווחות בציבור בגרסה שלפניך:

שירת הנוער שיר עתידנו:

שיר התחדשות, בניין ועלייה.

בגרסה המקורית של השיר (שבראש סעיף ב) המילה הפותחת את השיר היא "שירה", ואילו בגרסה

הרווחת בציבור המילה הפותחת את השיר היא "שירת".

ציין לאיזה חלק דיבור שייכת כל אחת משתי המילים.

- "שירה" (בגרסה המקורית): _____

- "שירת" (בגרסה הרווחת): _____

11. א. לפניך קטע שפורסם במרשתת, מיומנו של מדריך באחת מתנועות הנוער. בקטע יש שיבושים אחדים בתחום התחביר.

שלום,
קוראים לי יהונתן, ואני מדריך של קבוצה בתנועת הנוער אליה אני שייך. השבת היה השבת האחרונה שלי כמדריך, והיא גרמה לי להסתכל אחורה ולראות מה עברתי עד כה. שאני מסתכל על התקופה הזאת של ההדרכה וחושב על השינוי שהחניכים עברו, אני מבין שאולי לא שיניתי אותם מן הקצה אל הקצה, אבל השפעתי והטבעתי בהם חותם. כל חניך קיבל את הדחיפה הגדולה ביותר שיכולתי לתת לו בכדי לממש את הפוטנציאל שלו.

השלם את הטבלה שלפניך: **העתק** מן הקטע שלושה שיבושים בתחום התחביר, **הסבר** כל אחד מן השיבושים במונחים תחביריים, ו**כתוב** את הנוסח התקין.

	השיבוש	הסבר (במונחים תחביריים)	הנוסח התקין
1			
2			
3			

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

ב. (1) לפניך משפט דר־משמעי.

אתמול הגיעה הקבוצה מרמת גן.

- הקף את הצירוף שיוצר את הדור־משמעות במשפט.
- את הצירוף שיוצר את הדור־משמעות במשפט אפשר לנתח בשני תפקידים תחביריים שונים. ציין את שני התפקידים התחביריים השונים של הצירוף.

(2) לעתים משפטים דר־משמעיים מובנים באופן חד־משמעי כשהם נטועים בתוך הקשר. כלומר, ההקשר גורם להבנת המשפטים באופן חד־משמעי. לפניך שני משפטים דר־משמעיים.

I. בחירת יושב ראש מועצת תנועות הנוער הפתיעה אותנו.

II. למדריך אסור להרביץ.

בחר באחד מן המשפטים הדור־משמעיים I-II, וכתוב קטע קצר (שניים-שלושה משפטים) שבו תשבץ את המשפט הדור־משמעי שבחרת כפי שהוא, ובזכות ההקשר תעלה מן המשפט משמעות אחת ברורה.

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.
 בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
 בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. א. (1) לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וציין ליד כל משפט את סוגו התחבירי:
 פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

I. אני חושב שמערכת חינוך המושתתת על עקרונות של שינון מידע

ופליטתו אינה יכולה להוציא מתוכה בוגרים שימציאו המצאות

חדשות. _____

II. אירועי העשור האחרון: העלייה בכוחה של הכלכלה היצריתית והמשבר

במערכות החינוך בעולם, גרמו לחשיפת התאוריות של רובינסון בקרב

קהלים רבים. _____

III. הבעיה היא שכאשר הילדים נכנסים למוסדות החינוך הרשמיים התיאבון

שלםם ללמידה דועך. _____

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 11/

(2) בכל אחד מן המשפטים III-I –

- אם קבעת שהמשפט מורכב, תחם את הפסוקית / הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית את תפקידה התחבירי.
- אם קבעת שהמשפט הוא משפט איחוי (מחובר), תחם את האיברים שבו.

(3) במשפטים III-I סומנו מילים בקו.

ציין את תפקידן התחבירי.

משפט I: **בוגרים**

משפט II: **בעולם**

משפט III: **ללמידה**

ב. לפניך שני משפטים על פי הריאיון שנערך עם דייל דוהרטי (טקסט 3).

קרא אותם וענה על הסעיפים שאחריהם.

קולה של תנועת המייקרים במערכת החינוך גובר. מה דעתך על תופעה זו?

(1) המר את שני המשפטים במשפט שאלה פשוט אחד.

(2) כתוב משפט שבו כל המשפט שכתבת בסעיף ב(1) ישמש פסוקית נשוא.

8. א.

לפניך משפטים בעלי חלקים כוללים.

I. לעומת השמרנות של מערכות החינוך ניצבת תנועת המייקרים המתבססת

על חדשנות, על יצירתיות ועל המצאה.

II. לפני עשור או שני עשורים המחירים של מדפסות תלת־ממד, לוחות מחשוב

זעירים וחכמים ורובוטים היו מאות אלפי דולרים.

III. הערך העליון של תנועת המייקרים הוא עשייה וניסוי בלתי פוסקים.

בכל משפט סמן את כל החלקים הכוללים, וכתוב מעל כל חלק כולל שסימנת את תפקידו התחבירי במשפט.

ב. לפניך שני משפטים.

I. אמנם רובינסון אינו מציע לבטל את בתי הספר כמו איליץ', אך הוא מציע פתרונות רדיקליים לא פחות מן הפתרונות של איליץ'.

II. רובינסון אינו מציע לבטל את בתי הספר כמו איליץ', אלא לחשוב מחדש על התפקידים של בתי הספר.

(1) המר את משפט I במשפט מורכב, ושמור על הקשר הלוגי שבו.

(2) כתוב מחדש את משפט II בלי להשתמש במבנה של "אין... אלא...".
השתמש במילה "ולא".

9. א.

לפניך פתגמים בנושא חינוך ולמידה.

I. כל מה שצריך ללמוד לעשות, לומדים בתוך כדי עשייה. (אריסטו)

II. דעת מתוך כפייה, אין לה קיום בנשמה. (אפלטון)

III. לך אל נמלה, עצל, ראה דרכיה וחכם. (משלי ו, ו)

- (1) • אחד מן הפתגמים הוא משפט בעל חלק ייחוד. ציין את מספרו. _____
- הקף את חלק הייחוד בפתגם שציינת את מספרו.
- כתוב את המשפט בעל חלק הייחוד במבנה רגיל (בלי חלק ייחוד).

(2) באחד הפתגמים הנושא הוא סתמי. ציין את מספרו. _____

(3) ציין את התפקיד התחבירי של הפסוקית התחומה, של הצירוף ושל המילה

המסומנים בקו בפתגמים I ו-III.

משפט I: כל מה שצריך ללמוד לעשות _____

בתוך כדי עשייה _____

משפט III: עצל _____

- (4) לפי חוקרי הלשון, הפתגמים מביעים אמת כללית, והם מבקשים ללמד מוסר השכל ולתת עצה, אזהרה או הנחיה להתנהגות טובה. הניסוח של הפתגמים מסייע להשגת מטרות אלה.
- בחר באחד הפתגמים I-III שלעיל, והסבר בעזרת שימוש במונחים תחביריים כיצד הניסוח של הפתגם שבחרת מסייע להשגת המטרות שציין חוקרי הלשון.

ב. לפניך משפט מורכב. קרא אותו וענה על השאלות שאחריו.

ההצעה שנשתתף ביריד המייקרים עוררה התלהבות רבה בכיתה.

(1) תחם את הפסוקית במשפט, וכתוב מעליה את תפקידה התחבירי.

(2) המור את הפסוקית שבמשפט זה בפסוקית מצומצמת.

(3) איזה מידע מן המשפט המקורי אבד כשהפסוקית שבו נהפכה לפסוקית מצומצמת?

10. א. לפניך הזמנה לכינוס ממציאים. המשפטים שבהזמנה מוספרו.

כינוס הממציאים השנתי של ישראל

- (1) כינוס הממציאים השנתי של ישראל נועד לכם, יזמי וממציא העתיד.
- (2) הכינוס נערך במתכונת פתוחה הנועדה לכל יזם בכל שלב.
- (3) קיומה של חברה יצירתית תומכת היא היעד שלנו.
- (4) בכינוס אפשר להתרשם ולצפות בתצוגה של המצאות חדשות.
- (5) בכינוסים שלנו באים לידי ביטוי חדוות היצירה ונחישות הרוח.
- (6) **אנחנו כאן בכדי להגשים חלומות!**
- (7) **במידה ואתם מעוניינים להשתתף בכינוס, הירשמו באתר שלנו.**

בכל אחד מן המשפטים שבהזמנה יש בעיית תקינות אחת.

- (1) כתוב את מספרי המשפטים (1)-(5). העתק מכל אחד מן המשפטים את החלק שאיננו תקין וכתוב לידו את הנוסח התקין.

- (2) בחר באחד החלקים שאינם תקינים במשפטים (1)-(5), והסבר את בעיית התקינות בחלק שבחרת באמצעות שימוש במונחים תחביריים.

- (3) המר את שני המשפטים המודגשים (6) ו-(7) במשפט מורכב תקין.
תוכל להשמיט מילים.

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 15/

ב. לפניך משפט שיש בו דו־משמעות.

הוגי ההמצאות, שהוצגו בכינוס, הם דמויות מעוררות השראה.

(1) נסח שאלה שתבהיר מהי הדו־משמעות שבמשפט.

(2) כתוב שני משפטים שכל אחד מהם יבטא משמעות אחת של המשפט הדו־משמעי.

I.

II.

11. לפניך קטע על פי טקסט 1, ובו מילים וצירופים מודגשים.

בשנת 1970 פרסם הפילוסוף האוסטרי **איוואן איליץ'** את ספרו הידוע "**ביטול בית הספר**". בשנת 2006, **שלושים ושש שנה לאחר פרסום הספר**, עלה המחנך והמרצה הבריטי **סר קן רובינסון** על הבמה **בוועידה של TED**, ובהרצאה שכותרתה היא "**האם בתי הספר הורגים יצירתיות?**" הוא ביטא את חששותיו בנוגע למערכת החינוך כיום, **חששות הדומים לאלה שהביע איליץ' בספרו**. מערכות החינוך הציבוריות, טען רובינסון, תוכננו על פי צרכים כלכליים שהתאימו לתקופה שבה הומצאו, **תחילת המהפכה התעשייתית**.

א. מבין המילים והצירופים המודגשים, **הקף** בָּק את המילים והצירופים שתפקידם

התחבירי הוא **תמורה**.

ב. העתק לטבלה שלפניך כל אחת מן התמורות שהקפת, וציין את המילה או המילים

שאותן היא ממירה ואת התפקיד התחבירי של המילה הזאת או המילים האלה

במשפט.

התמורה	המילה או המילים שהיא ממירה	התפקיד התחבירי

ג. לעתים קרובות מקורה של התמורה הוא במשפט שמני שנשואו הוא שם עצם.

בחר ב**אחת** התמורות שהקפת בקטע, וכתוב משפט שמני באמצעות התמורה שבחרת

ובאמצעות המילה או המילים שהיא ממירה.

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 7-11 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

7. א. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וציין לאחר כל משפט את סוגו התחבירי:
פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

I. התלמידים טיילו באזורים שונים לשם הכרת מאפייני הסביבה:

_____ גאולוגיה, אקלים, חי וצומח.

II. חלוצי החינוך הלאומי, שחשו שהם מחדשים את היישוב בארץ-ישראל

לאחר אלפיים שנות גלות, האמינו כי הליכה בשבילים, תצפית על הנוף

ומפגש עם שרידי העבר מעמיקים את הזיקה של המטיילים לארצם.

ב. ענה בנוגע לכל אחד מן המשפטים II-I –

- אם קבעת שהמשפט מורכב, תחם בו את הפסוקית / פסוקיות, וציין מעל כל פסוקית את סוגה התחבירי ואת תפקידה התחבירי.
- אם קבעת שהמשפט הוא משפט איחוי (מחובר), תחם את איבריו.

(שים לב: סעיפים ג-ה בעמוד הבא.) / המשך בעמוד 11/

ג. ציין את התפקיד התחבירי של הצירוף והמילה המסומנים בקו במשפטים I ו- II.

I. לשם הכרת _____

II. לארצם _____

ד. (1) העתק ממשפט II את החלק הכולל. _____

_____ ציין את תפקידו התחבירי במשפט.

(2) כתוב מחדש את משפט II. הפוך את החלק הכולל לתמורה באמצעות

הוספת ביטוי מכליל.

(3) הסבר מה תורם הביטוי המכליל למשפט שניסחת.

ה. לפניך משפט.

אפילו תרמיל האוכל, המימייה והציידנית נחוצים היום פחות, כי על ראש ההר,
בשיפולי הדרך, בקרחת היער, או בחניון בשולי החורש מחכה ה"גזלן".

המר את המשפט במשפט מסוג תחבירי אחר. שמור על הקשר הלוגי במשפט.

8. א. לפניך קטע מכתבה שפורסמה בהד החינוך (ניסן תשע"ו, אפריל 2016).

הקטע מחולק לשלושה משפטים.

- I. לאלי שיש, מנהל אגף של"ח וידיעת הארץ במשרד החינוך זה שתיים-עשרה שנה, יש בשורה: "אנחנו בעיצומו של תהליך, ובסופו ייהפך הטיול השנתי למסע משמעותי — ממ"ש".
- II. שיש מסביר שאחד העקרונות החשובים של ממ"ש הוא שמסלולי הטיול יהיו מסקרנים ומעוררי רגשות.
- III. לדבריו, התפקיד של מערכת החינוך הוא להקנות לתלמידים ידע, ערכים ומיומנויות משום שהם מכינים את התלמיד לחיים.

(1) בכל משפט יש דרך שונה למסירת הדברים.

ציין את דרך מסירת הדברים בכל אחד מן המשפטים.

משפט I: _____

משפט II: _____

משפט III: _____

(2) ציין את מספר המשפט שדרך מסירת הדברים בו היא המדויקת ביותר. _____

נמק את קביעתך. _____

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 13/

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

I. ארגון ההורים הארצי התריע שיש לבטל את מוסד הטיול השנתי והזהיר כי הטיולים הם חממה לאלימות.

II. החוקר עודד אבישר מציין כי עם קום המדינה שיקפו טיולי בית הספר את סדר היום הלאומי.

III. האחראי לטיול דיווח למכבי האש על שרפה שפרצה בשטח.

IV. אולי בעוד כמה שנים יאמור תלמיד: "כל מה שהייתי צריך לדעת, למדתי בטיוח השנתי".

(1) הקף את כל פועלי האמירה (פועלי ההבעה) במשפטים.

שים לב: ייתכן יותר מפועל אמירה אחד במשפט.

(2) מיין בטבלה שלפניך את פועלי האמירה שהקפת.

פעלים שמובעת בהם עמדה	פעלים ניטרליים

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

9. א. לפניך שני משפטים. אחד מן המשפטים הוא דר־משמעי.

I. חניכי תנועות הנוער העפילו למצדה.

II. חניכי תנועות הנוער קיימו פעולה על מצדה.

(1) הקף את המשפט הדר־משמעי.

(2) במשפט שהקפת, מתח קו מתחת למילה או לצירוף היוצרים את הדר־משמעות.

(3) את הצירוף או המילה שהקפת במשפט הדר־משמעי, אפשר לנתח בשני

תפקידים תחביריים שונים.

ציין את שני התפקידים התחביריים.

ב. לפניך משפט דר־משמעי. כתוב שני משפטים שכל אחד מהם יבטא משמעות אחת

של המשפט הדר־משמעי.

הגענו לחדרים נקיים.

ג. לפניך שני משפטים. הפיסוק של כל אחד מן המשפטים משפיע על המשמעות שלו.

I. לדבריו, לא הייתה כל התייחסות.

II. לדבריו לא הייתה כל התייחסות.

(1) הסבר את המשמעות של כל אחד מן המשפטים.

המשמעות של משפט I:

המשמעות של משפט II:

(2) ציין את תפקידה התחבירי של המילה "לדבריו" בכל אחד מן המשפטים.

משפט I: _____ משפט II: _____

10. א.

להלן שאלות ששאלו תלמידים בטיול:

- I. אוף, מתי כבר מגיעים?
- II. נוכל לישון עד מאוחר?
- III. למה אני צריך את זה?
- IV. וואו, כמה עולה לגור פה?
- V. יש טלויזיות בחדרים?
- VI. האוטובוס קרוב?

- (1) • בחלק מן המשפטים יש מילות שאלה. ציין את התפקיד התחבירי המשותף

לכל מילות השאלה. _____

- איזו מילת שאלה אפשר להוסיף לשאלות שאין בהן מילת שאלה בלי לשנות את משמעות המשפט? _____
- בחר באחד מן המשפטים שאין בו מילת שאלה, וכתוב אותו מחדש עם מילת השאלה שציינת.

- חֲבֵר משפט מורכב שבו ישמש המשפט שכתבת פסוקית בדיבור עקיף, וציין את סוג הפסוקית. (הוסף חלק עיקרי).

- (2) בחלק מן המשפטים VI-I יש מילים שתפקידן התחבירי הוא קריאה.

העתק מילים אלה. _____

כתוב מהי התרומה של מילים אלה למשמעות של המשפטים. _____

ב.

לפניך שני משפטים, שבאחד מהם הנושא הוא סתמי.

- I. ועדי ההורים קוראים לביטול הטיולים השנתיים.
- II. בוועדי ההורים קוראים לביטול הטיולים השנתיים.

- (1) ציין את המספר של המשפט בעל הנושא הסתמי. _____
- (2) הסבר את ההבדל במשמעות בין המשפט בעל הנושא הסתמי ובין המשפט שיש בו נושא מפורש.

11. לפניך שלושה משפטים ובהם יש שימוש במבנה "לא/אין... אלא...".

I. המטרות העיקריות של הטיול השנתי בתקופה זו אינן חישול והכשרה לקראת השירות הצבאי, אלא חינוך לידיעת הארץ ולהכרתה.

II. מלחמת ששת הימים שינתה לא רק את מפת גבולות הארץ, אלא גם את מפת הטיולים ואת הבחירה באתרי העלייה לרגל.

III. התלמידים כבר לא צעדו בטור ארוך ואין־סופי, אלא טיילו בקבוצות קטנות.

- א. איזה מן המשפטים יוצא דופן מבחינת הקשר הלוגי שבו? _____
- ציין את הקשר הלוגי במשפט היוצא דופן. _____
 - ציין את הקשר הלוגי המשותף למשפטים האחרים. _____
- ב. ציין את המילה/המילים שמבטאות את הקשר הלוגי במשפט היוצא דופן. _____

ג. כתוב מחדש את משפט I באמצעות שימוש במילה "ולא" (לא במבנה של אין... אלא...). שמור על משמעות המשפט. שנה את סדר המילים כנדרש.

ד. לפניך משפט.

התלמידים אינם יוצאים לטיולים אלא במסגרת בית הספר.

הקף את המשפט שמבטא את משמעות המשפט הנתון.

- התלמידים אינם יוצאים כלל לטיולים.
- התלמידים יוצאים לטיולים רק במסגרת בית הספר.
- התלמידים יוצאים לטיולים במסגרת בית הספר וגם לטיולים אחרים.
- רק התלמידים יוצאים לטיולים במסגרת בית הספר.

/המשך בעמוד 17/

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

6. לפניך שלושה משפטים, ובהם חלקים כוללים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. הנציבות האירופית תומכת בשילוב המהגרים בחברה ובשיפור הפיקוח על הגבולות.
 - II. במקרים רבים מתברר שאין מדובר בפליטים, אלא במהגרים הרוצים לשפר את תנאי חייהם.
 - III. משבר ההגירה מאיים לא רק על אירופיותה של היבשת, אלא גם על אחדותה.
- א. העתק את החלקים הכוללים מכל אחד מן המשפטים I-III.

ב. ציין את התפקיד התחבירי המשותף לחלקים הכוללים בשלושת המשפטים.

- ג. (1) מהו הקשר הלוגי בין החלקים הכוללים במשפט III?
(2) באיזה משני המשפטים האחרים יש אותו קשר לוגי?
(3) מהו הקשר הלוגי במשפט האחר?
ד. לפניך משפט נוסף.

הונגריה הודיעה כי לא תיתן אשרות כניסה אלא לפליטים הנרדפים במולדתם.

(1) מהי המטרה של השימוש במבנה "לא... אלא..." במשפט זה?

- (2) איזו מילה יכולה להמיר את המבנה "לא... אלא..." שבמשפט זה, ולשמור על משמעות המשפט? הקף את התשובה הנכונה. גם / רק

/המשך בעמוד 9/

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

לא תכתוב בזה

7. לפניך ארבעה משפטים, ובהם מבנים תחביריים שונים למסירת דברים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- I. לפי נתוני ארגון ההגירה הבין-לאומי, בשנה האחרונה טבעו 3,492 מהגרים שניסו להגיע לאירופה דרך הים.
- II. בהונגריה אומרים כי הם קורסים תחת נטל קליטת המהגרים.
- III. "אירופה אינה מחויבת לקלוט בשטחה את כל המהגרים", טוען אבי פרימור.
- IV. לטענת אזרחים בגרמניה, קליטת מהגרים בלי הגבלה עלולה לפגוע בצביון של מדינתם.
- א. ציין את דרך מסירת הדברים בכל אחד מן המשפטים I-IV.

- ב. (1) העתק מן המשפטים II, III, רַק את המידע שנמסר במשפט.
משפט II : _____
משפט III : _____
- (2) מבין המשפטים II, III ציין את מספר המשפט שהמידע שנמסר בו אמין יותר.
נמק את קביעתך במושגים תחביריים. _____

- ג. לפניך משפט מטקסט א (שורות 25-27) המנוסח בצורה לא שגרתית: רצף של פסוקיות לוואי הקשורות זו בזו.
איטליה יוצאת נגד צרפת שיוצאת נגד בריטניה שיוצאת נגד חוקי ההגירה של האיחוד האירופי שיוצא נגד יוון שמצבה דומה למצב של הונגריה שהוזהרה על ידי אוסטריה וגרמניה.

- (1) העתק את הפעלים המודגשים בקו, וכתוב ליד כל אחד מהם את הנושא שלו.

- (2) איזו מטרה רטורית רצה הכותב להשיג במבנה תחבירי מיוחד זה?
הקף את התשובה הנכונה:

לגרום הזדהות, לבטא אירוניה, לבטא נחרצות, להפריך עמדה מנוגדת

/המשך בעמוד 10/

8. א. לפניך שלושה משפטים מורכבים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. מנהיגי המדינות באירופה מתקשים להכריע בשאלה מי מן המהגרים נמלט

מארצו בשל מלחמה או רדיפה אישית.

II. מי שמתבונן בכתבות העיתונים של השנה האחרונה מתוודע לתהליכים

רבים משמעות המתרחשים בעולם.

III. איש אינו יודע מי יתערב בתהליכים המתחוללים על אדמת אירופה.

(1) תחם את כל הפסוקיות במשפטים III-I.

(2) ציין מעל כל אחת מן הפסוקיות שתחמת את התפקיד התחבירי שלה.

ב. לפניך שני משפטים פשוטים. ליד כל משפט יש קו.

I. באירופה מתקשים להתמודד עם קליטת המוני המהגרים.

II. האירופים מגלים את הצד היפה של האנושות: חמלה, הושטת עזרה וסיוע

לאנשים חסרי כול.

(1) בקו שליד כל אחד מן המשפטים כתוב מהו המבנה שלו (ייחוד, סתמי,

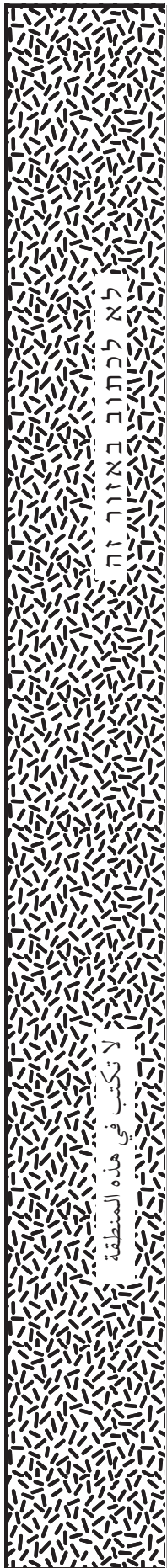
בעל חלקים כוללים).

(2) בכל אחד מן המשפטים הקף את המילה / המילים שעל פיהן קבעת את

תשובתך בתת-סעיף (1).

(3) ציין קשר שיבטא את הקשר הלוגי שבין שני המשפטים II-I.

9. א. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- I. בגלל זיכרון השואה יש לממשלת גרמניה גישה חיובית לקליטת מהגרים.
- II. לדעת אזרחים בגרמניה, יש לחשוש מפני שינוי דמוגרפי בעקבות מדיניות זו.
- (1) ציין את המשמעות של המילה "יש" בכל אחד מן המשפטים II-I.
- משפט I: _____ משפט II: _____
- (2) ציין את הנושא במשפט I. _____
- (3) העתק מן המשפטים II-I את כל הקשרים המציינים סיבה.
-
- ב. לפניך ארבעה משפטי שאלה, ובהם מילים מודגשות. קרא אותם וענה על הסעיפים שאחריהם.
- I. האם תיהפך אירופה בחסות החמלה ליבשת של מהגרים?
- II. האם ההחלטה על פתיחת הגבולות עבור הפליטים הייתה נכונה?
- III. מה הם קשיים אלה לעומת הסכנות שמהן נמלטו?
- IV. מדוע ההגירה נעשית בעיה מהותית של מדינות רבות באירופה?
- (1) מבין המילים המודגשות בקו במשפטים העתק את המילה היוצאת דופן מבחינת התפקיד התחבירי. ציין את התפקיד התחבירי שלה.
- _____
- (2) ציין את התפקיד התחבירי המשותף לשאר המילים המודגשות בקו.
- _____
- ג. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- I. על פי מרבית המומחים והפרשנים, גל הפליטים ששוטף את אירופה הוא תחילתו של עידן היסטורי חדש. _____
- II. נראה כי לא כל מדינות אירופה שותפות לקליטת הפליטים שצובאים על גבולותיהן. _____
- III. אזרחי אירופה מוכנים לקלוט את הפליטים, אבל הם חושבים גם על היום שלמחרת, על העתיד. _____
- (1) ציין בקו שליד כל משפט את סוגו התחבירי: פשוט, איחוי (מחובר), מורכב.
- (2) לפניך ארבעה מושגים תחביריים. לכל אחד מהם הבא דוגמה מן המשפטים III-I.
- נשוא מורחב: _____
- הסגר: _____
- תמורה: _____
- פסוקית נושא: _____
- /המשך בעמוד 12/

10. א.

לפניך משפט.

באירופה רוצים לסייע לבני אדם שחוו סבל רב במדינותיהם, ומבקשים מפלט

במדינות אירופה לאחר שעברו קילומטרים דרך הים בסירות רעועות.

פרק את המשפט לארבעה משפטים פשוטים ועצמאיים. סדר אותם לפי סדר התרחשותם.

ב.

לפניך משפט. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

ענף התיירות ביוון נפגע קשות מזרם המהגרים מן המזרח התיכון ומאפריקה,

אף על פי כן יוון אינה יכולה לנעול את שעריה בפניהם.

(1) קבע את סוג המשפט, וציין את הקשר הלוגי שבו.

(2) המר את המשפט במשפט מסוג תחבירי אחר. שמור על הקשר הלוגי שבמשפט

הנתון.

(3) קבע את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפט.

ביוון

קשות

אינה

ג. לפניך שלוש הצעות לתחימת משפט מורכב. עיין בהן וענה על הסעיפים שאחריהן.

I. אדם | שהגיש בקשה למקלט בשל סכסוך אלים או רדיפה אישית

המסכנים את חייו בארצו, | לא יגורש | עד שתתברר בקשתו.

II. אדם | שהגיש בקשה למקלט בשל סכסוך אלים או רדיפה אישית

המסכנים את חייו בארצו, | לא יגורש | עד שתתברר בקשתו.

III. אדם | שהגיש בקשה למקלט בשל סכסוך אלים או רדיפה אישית

המסכנים את חייו בארצו, | לא יגורש עד שתתברר בקשתו.

(1) הקף את המספר של הצעת התחימה הנכונה.

(2) בהצעת התחימה שבחרת ציין מעל כל אחת מן הפסוקיות את התפקיד התחבירי שלה.

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 8-12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

8. א. (1) לפניך ארבעה משפטים. קרא אותם, וציין בקו שלאחר כל משפט את סוגו
התחבירי: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

I. תעשיית הבשר גורמת לפליטה של גזי חממה, לבזבז מים, לזיהום

מקורות המים ולבירוא יערות לצורך מרעה, ולפיכך היא נחשבת

לתעשייה מזהמת. _____

II. תזונה לקויה תוביל לפגיעה בבריאותנו הגופנית והנפשית.

III. השאלה היא אם תזונה בריאה היא גם תזונה בת־קיימה. _____

IV. סגנון החיים המודרני לא יוכל להתקיים לאורך זמן מפני שהוא גורם

להשמדת התשתית הנדרשת לקיומו. _____

/המשך בעמוד 10/

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

(2) בכל אחד מן המשפטים IV-I –

- אם קבעת שהמשפט מורכב, תחם את הפסוקית/הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית את תפקידה התחבירי.
- אם קבעת שהמשפט הוא משפט איחוי (מחובר), תחם את האיברים.

(3) בשלושה מן המשפטים IV-I יש אותו קֶשֶׁר לוגי.

- ציין את מספרי המשפטים _____
- ציין את הקֶשֶׁר הלוגי המשותף למשפטים שציינת _____

ב. לפיך משפט איחוי (מחובר), ובו שני איברים. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם תחושת האוטונומיה הזאת

אינה אלא אשליה.

(1) מהו הקֶשֶׁר הלוגי במשפט?

(2) הקֶשֶׁר הלוגי במשפט זה מאפיין מאמרי טיעון.

תחם את האיבר המבטא את עמדת הכותב במשפט.

(3) איזה מן המשפטים שלפניך, מבטא את משמעות המשפט המודגש.

- רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם תחושת האוטונומיה הזאת היא אשליה בלבד.
- רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם תחושת האוטונומיה הזאת אינה אשליה.
- רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם גם תחושת האוטונומיה הזאת היא אשליה.
- רבים מקדשים את זכותם לבחור את מזונם, אולם אין תחושת אשליה מלבד אוטונומיה.

/המשך בעמוד 11/

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

9. א. לפניך שלושה משפטים III-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. אותות הפורענות האקולוגית שגרמה האנושות — ההתחממות הגלובלית, המדבור, הריסת בתי הגידול והכחדתם של מינים — הבהירו לנו שלא לעולם חוסן.

II. בבסיסו של מארג החיים נמצאים ה"יצרנים": הצמחים, האצות וכל אותם יצורים המסוגלים לייצר חומרי מזון.

III. תזונה היא צריכה של מזון המכיל חומרים כגון חלבונים, שומנים, סוכרים, ויטמינים ומינרלים.

(1) בכל אחד מן המשפטים יש ביטוי מכליל. העתק אותו, וציין את תפקידו התחבירי במשפט.

משפט I — הביטוי המכליל: _____

תפקידו התחבירי במשפט: _____

משפט II — הביטוי המכליל: _____

תפקידו התחבירי במשפט: _____

משפט III — הביטוי המכליל: _____

תפקידו התחבירי במשפט: _____

(2) בכל אחד מן המשפטים יש פירוט אחרי הביטוי המכליל. ציין את התפקיד התחבירי המשותף של הפירוט בכל המשפטים. _____

(שים לב: סעיפים ב-ג של השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 12/

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

ב. לפניך שני משפטים.

I. בני האדם זקוקים לתנאים מסוימים כדי להתקיים.

II. בתנאים אלה נכללים טווח טמפרטורות מצומצם, לחץ אטמוספרי מתאים, אוויר ראוי לנשימה ועוד.

כתוב את שני המשפטים במשפט אחד פשוט, שיהיה בו ביטוי מכליל ופירוט.

ג. לפניך משפט בעל חלק כולל.

גידולים חקלאיים בגן ירק בבית הספר, בישול במטבח ואכילה משותפת הם התנסויות שבכוון לחנך לערכים בתחום התזונה.

משפט בעל חלק כולל מקבץ כמה משפטים (לרוב פשוטים) למשפט אחד. הוכח טענה זו על פי המשפט הנתון.

/המשך בעמוד 13/

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

10. א.

לפניך קטע ובו שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריו.

הדוח הוא מסמך בעל חשיבות רבה משום שהוא מתווה את מדיניות התזונה של

גופים מרכזיים בשלטון האמריקני. זהו מסמך חשוב, אך הוא אינו מחייב

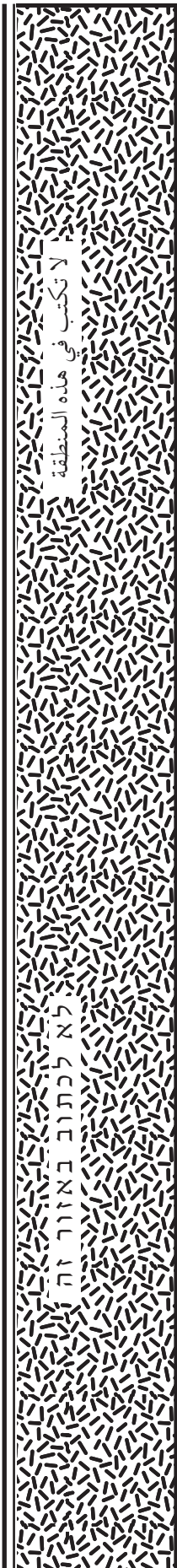
את כל המדינות.

- (1) • ציין את הסוג התחבירי של כל אחד מן המשפטים בקטע: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).
המשפט הראשון: _____
המשפט השני: _____
- בכל משפט — אם קבעת שהוא משפט מורכב, תחם את הפסוקית, וציין מעליה את תפקידה התחבירי. אם קבעת שהוא משפט איחוי (מחובר), תחם את איבריו.
- (2) • הקף בשני המשפטים את כל המילים שתפקידן התחבירי הוא נושא.
- (3) • אחד הנושאים שהקפת, הוא הנושא שאליו מתייחסים כל הנושאים האחרים במשפטים. ציין מהו _____
- מדוע לדעתך אין חוזרים עליו במפורש?

ב.

לפניך שלושה משפטים I-III, ובכל אחד מהם מסומנת בקו המילה "יש".

- I. לחינוך לתזונה בריאה ובת־קיימה יש השפעה רבה על הרגלי אכילה.
 - II. כדי להבטיח מזון בריא גם לדורות הבאים יש לשמר את איכות הקרקע, המים והאוויר והמגוון הביולוגי.
 - III. במסגרת החינוך לתזונה בת־קיימה יש לפתח בציבור מודעות לעצמתה של תעשיית המזון.
- (1) • באחד מן המשפטים המילה "יש" יוצאת דופן מבחינת משמעותה.
• ציין את מספרו של המשפט. _____
 - ציין את המשמעות המשותפת של המילה "יש" בשני המשפטים האחרים. _____
 - (2) • המר את משפט I במשפט שהנשוא בו יהיה פועל נטוי (משפט פועלי). _____

11. א. לפניך משפט שסומנו בו צורות בינוני.

בעקבות צורך הולך וגובר להאכיל פיות רעבים האדם משתלט בצעדי ענק משולחי

רסן על כדור הארץ, והוא זורע בו זרעי פורענות סביבתית.

(1) מעל כל אחת מצורות הבינוני שסומנו בקו, ציין את התפקיד התחבירי שלה במשפט.

(2) העתק מן המשפט שני צירופים (או מילים) שהתפקיד התחבירי של כל אחד מהם הוא תיאור במשפט.

ב. (1) לפניך קטע, ובו מילה או מילים היוצרות דר־משמעות.

במסגרת התכנית לתזונה נכונה צרכו הילדים מזון בריא ועסקו בפעילות גופנית.

בתום התכנית נמצא כי מרבית הילדים ביקשו מהוריהם לצרוך מזון בריא בלבד.

• העתק את המילה או המילים היוצרות את הדר־משמעות.

• כתוב את שתי המשמעויות השונות שעולות מן הקטע.

(2) לפניך משפט דר־משמעי.

בשבוע הבא יתקיים יום עיון על מיזם התזונה הבריאה בבאר שבע.

• הקף את הצירוף שיוצר את הדר־משמעות במשפט.

• את הצירוף שיוצר את הדר־משמעות במשפט אפשר לנתח בשני תפקידים תחביריים שונים.

ציין את שני התפקידים התחביריים השונים.

• נסח משפט אחד חד־משמעי שבו הצירוף יהיה באחד התפקידים התחביריים שציינת.

/המשך בעמוד 15/

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

12. א. לפניך משפט המנוסח כפי שמקובל לנסח כותרות בעיתונים.
חוקרים: חינוך לתזונה נכונה בגן ישר את הרגלי האכילה של הילדים.
 הוסף פועל אמירה למשפט וכתוב אותו מחדש.

ב. לפניך שני משפטים.
חינוך לתזונה נכונה בגן תורם להקניית הרגלי אכילה נכונים לילדים. כך עולה ממחקר חדש.
 כתוב את שני המשפטים במשפט מורכב אחד, תחם בו את הפסוקית, וציין את תפקידה התחבירי.

ג. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם צירוף מילים מסומן בקו.
I. לדברי עורכי המחקר, אפשר לשפר את הרגלי האכילה של הילדים.
II. יש גננות אשר אינן מאמינות לדברי עורכי המחקר.
 (1) ציין את תפקידו התחבירי של הצירוף המסומן בקו בכל אחד מן המשפטים.
 I. _____
 II. _____
 (2) מהי התרומה של הצירוף המסומן בקו במשפט I למשמעות המשפט?

(3) לפניך משפט II.

יש גננות אשר אינן מאמינות לדברי עורכי המחקר.

- הקף את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).
- אם המשפט מורכב, תחם את הפסוקית וציין מעליה את תפקידה התחבירי. אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר), תחם את איבריו.
- ציין את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו.

יש _____ אינן _____

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

6. לפניך שלושה משפטים מורכבים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. שנות העלייה השנייה ושנות העלייה השלישית היו תקופות שעיצבו את החברה.

II. תקופות אלה שהצטיינו ביצירות חברתיות, בערעור על מוסכמות ובעריכת ניסויים

בדפוסי חיים חדשים, היו מכריעות מבחינת המעמד של הנשים בחברה החדשה.

III. התהליך של כניסת הנשים לשוק העבודה שהחל בעולם המערבי בשנות השישים

של המאה העשרים, הואץ בישראל לאחר מלחמת יום הכיפורים בשל המחסור

בכוח עבודה והעלייה ברמת החיים.

א. (1) בכל אחד מן המשפטים תחם את הפסוקית.

(2) ציין את התפקיד התחבירי המשותף של הפסוקיות במשפטים. _____

(3) ציין את תרומתן של פסוקיות בעלות תפקיד תחבירי זה למשפט.

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 9/

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

ב. (1) בכל אחד מן המשפטים III-I יש חלק כולל. העתק מכל משפט את החלק הכולל, וציין את התפקיד התחבירי שלו במשפט.

משפט I: _____

משפט II: _____

משפט III: _____

(2) משפט בעל חלק כולל מקבץ כמה משפטים (לרוב פשוטים) למשפט אחד. הוכח טענה זו, על פי אחד מן המשפטים III-I בעלי החלקים הכוללים.

/המשך בעמוד 10/

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

7. א. לפניך שני משפטים בעלי חלק ייחוד מדבריהן של החלוצות.
- I. העלמה האידאליסטית הבאה לארץ ישראל — תפקידה לשרת את החלוצים.
- II. ההתלהבות שמילאה אותי בנסעי לארץ — לא ניתן לה מוצא.
- (1) ציין את הסוג התחבירי של שני המשפטים בעלי חלק הייחוד: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר). _____
- (2) בחר באחד מן המשפטים II-I.
- העתק מן המשפט שבחרת את חלק הייחוד: _____
 - ציין את התפקיד התחבירי של חלק הייחוד במשפט. _____
 - העתק מן המשפט שבחרת את הכינוי המוסב: _____
 - המור את המשפט שבחרת במשפט בלי חלק ייחוד שישמור על התוכן של המשפט המקורי. _____

- ב. לפניך משפט מורכב.
- ההנחה הייתה שהנשים אינן אלא פועלות העושות את מלאכות משק הבית.
- (1) תחם את הפסוקית / הפסוקיות במשפט.
- (2) ציין את התפקיד התחבירי של הפסוקית / של כל אחת מן הפסוקיות שתחמת. _____
- (3) במשפט יש שימוש במבנה "אין... אלא...".
- כתוב את המשפט בלי להשתמש במבנה "אין... אלא...". שמור על משמעות המשפט הנתון. _____

- ג. מהי התרומה של השימוש במבנה של משפט בעל חלק ייחוד ושל השימוש במבנה "אין... אלא..." למשמעות של המשפטים המודגשים בסעיפים א ו- ב?

8. א. לפניך משפט.
- רבים מן המכשולים שהפריעו לעיצוב מחדש של תפקידי שני המינים צומצמו בתקופת העליות, ונוצרה הזדמנות להגדרה מחדש של התפקידים המסורתיים ושל היחסים בין גברים ונשים.
- פרק את המשפט לארבעה משפטים פשוטים ועצמאיים. סדר אותם בסדר הגיוני.
- משפט I: _____
- משפט II: _____
- משפט III: _____
- משפט IV: _____
- ב. לפניך משפט פשוט.
- תפיסת העולם השוויונית בקרב חברי הארגונים של תנועת העבודה הציונית יצרה אצל הנשים ציפיות לשוויון בין המינים בארץ.
- המר את המשפט במשפט מורכב בעל פסוקית סיבה.
- _____
- _____
- _____
- ג. לפניך שני משפטים.
- I. על אף הצורך החיוני בעבודות הבישול, הכביסה ותיקון הבגדים הן לא נחשבו "עבודה יצרנית".
- II. הקשבתי לדברי החלוצים בהערצה, ועם זאת ליוותה אותי הרגשה של דכדוך נפש.
- (1) ציין את הקשר הלוגי המשותף לשני המשפטים. _____
- (2) המר את משפט I במשפט מן הסוג התחבירי של משפט II. _____
- שמור על המשמעות של משפט I. _____
- _____

9. א. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם מסומנת המילה "אין".
ליד כל משפט, ציין את המשמעות של המילה "אין" המסומנת במשפט.
- I. במדינת ישראל כידוע אין חוקה כתובה. _____
II. אין לפטר עובדת בהיריון. _____
III. מבחינת השכלה אין הבדל בין המינים. _____
- ב. לפניך ארבעה משפטים.
- I. בתחום העבודה היצרנית נעשתה החקלאות תמצית המאמץ החלוצי.
II. המצב של היהודים, שהיו מיעוט נרדף, היה הסיבה להתפתחות אידאולוגיה של שוויון.
III. המסמך החשוב הראשון בתחום מעמד האישה בחברה הוא מגילת העצמאות.
IV. אחת התוצאות החשובות של החתימה על האמנה הבין-לאומית הייתה חקיקת חוק "הזדמנות שווה בתעסוקה".
- (1) לפניך ארבעה היגדים. הקף רק את ההיגדים שהנאמר בהם הוא נכון.
1. כל ארבעת המשפטים הם משפטים פשוטים.
 2. בכל ארבעת המשפטים הנשוא שמני.
 3. בכל ארבעת המשפטים הנשוא הוא שם עצם.
 4. בכל ארבעת המשפטים הנשוא בראש המשפט.
- (2) בחר באחד מן ההיגדים שלא הקפת, והבא הוכחה אחת מן המשפטים שהיגד זה אינו נכון.
היגד מספר _____
הוכחה שהוא אינו נכון _____
- ג. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם חלק המסומן בקו.
- I. החלוצים גיבשו צורה חדשה של חיים משותפים, הקבוצה.
II. עבודה יצרנית, כלומר עבודה שהפיקה מוצרים בני שיווק, נחשבה יותר מעבודה לא יצרנית.
III. אישביעות הרצון של הנשים באה לידי ביטוי בתחומים האלה: המעמד הרשמי בקבוצה, ההשתתפות בהכרעות והיחס של החברים בקבוצה.
- (1) מהו התפקיד התחבירי המשותף לחלקים המסומנים במשפטים III-I ?

- (2) בחר בשניים מן המשפטים III-I והסבר את התרומה של החלק המסומן בכל אחד מן המשפטים שבחרת לתוכן המשפט.

- /המשך בעמוד 13/

10. א. לפניך שני משפטים, ובהם מבנים תחביריים שונים למסירת דברים בשם אומרם.
ליד כל משפט יש קו.

I. יושבת ראש הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי אמרה: "הנתונים מוכיחים גם הם שפערי השכר הם עיוות מוסרי ויש להמשיך להילחם בהם".

II. לטענת הנשים, הגברים בקבוצה לא התחשבו בהן ואפילו לעגו להן בגלל רצונן העז בשוויון.

לפניך תיאור של שלושה מבנים תחביריים המוסרים דברים בשם אומרם.

(1) משפט מורכב בעל פסוקית מושא בדיבור ישיר.

(2) משפט מורכב בעל פסוקית מושא בדיבור עקיף.

(3) משפט בעל הסגר.

בקו שליד כל אחד מן המשפטים II-I, ציין את המספר של המבנה התחבירי המתאים למשפט.

ב. בכל אחד מן המשפטים II-I, ציין את התפקיד התחבירי של החלק המציין את הדובר.

— התפקיד התחבירי של החלק המציין את הדובר במשפט I:

— התפקיד התחבירי של החלק המציין את הדובר במשפט II:

ג. בחר באחד מן המשפטים II-I, ונסח אותו במבנה תחבירי אחר — מבין המבנים

שבסעיף א לעיל [מבנים (1)-(3)].

המשפט שבחרת:

ניסוח על פי מבנה אחר:

ד. לפניך משפט נוסף.

באספות הקבוצה התייחסו בזלזול לטענת הנשים בדבר חוסר השוויון.

מהו ההבדל בין התפקיד התחבירי של צירוף המילים "לטענת הנשים" במשפט זה

ובין התפקיד התחבירי של צירוף זה במשפט II ?